

вати та підтримувати гармонійні стосунки з партнерами при взаємодії, що представляють різні національні, релігійні та культурні традиції.

2. Відповідальними лідерами можуть стати особистості, що володіють певним набором якостей і рис характеру, що формуються в процесі внутрішньої роботи над собою та в рамках професійної діяльності.

3. Базою відповідального лідера є духовність, тому формування відповідального лідера, є своєчасною, активною реакцією на виклики та стрімкі зміни сучасного суспільства.

Список літератури: 1. Електронний каталог «Вікіпедія» / <http://uk.wikipedia.org/wiki/духовність>. 2. Котляров І.В. Соціологія лідерства. Теоретичні, методологічні, аксіологічні аспекти / І.В. Котляров – М.: Білоруська наука, 2013. – 479 с. 3. Плесс Маак Никола. Ответственное лидерство / Маак Никола Плесс. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 321 с.

*Демідова Ю.Є., Шульга Г.В.
м. Харків, Україна*

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Протягом довгого часу в екологічній оцінці буття, а отже, і в освітній традиції домінував антропоцентризм, чим й обумовлювалося у значній мірі погіршення стану навколишнього середовища.

Одним з чинників, що впливає значною мірою на поглиблення критичного докiлля, є недостатність екологічної орієнтації освітнього процесу.

На сучасному етапі розвитку людства, в час надвисокого рівня впливу на докiлля з не завжди передбачуваними наслідками екологічна освіта, виховання і культура громадян визначають не лише сутність держави, але й благополуччя та здоров'я нації.

Екологічна освіта є необхідною складовою сталого гармонійного екологічно безпечного розвитку суспільства.

Проблема взаємовідношення людини і природи з'явилася предметом вивчення багатьох мислителів різних областей наукового знання минулого і сучасності.

Найважливіше екологічне положення про невіддільність людини і природи і педагогічну цінність зміцнення гуманних відчуттів дитини засобами природи підкреслювали такі великі педагоги як Ж.Ж. Руссо (1762 р.).

Г. Песталоцці (1781–1787 рр.), Ф. Дістверг (1832 р.) і багато інших мислителів, кажучи про виховання у дітей «відчуття природи» як відчуття його ушляхетнюючого впливу на людину [1, 2].

Важливою віхою в розвитку екологічної освіти стало розповсюдження до кінця 70-х років поняття «комплексна, соціальна, глобальна екологія», що якнайадекватніше відображає суть досліджень по взаємодії людини і суспільства в цілому з природою.

З'явився термін «екологічна освіта» і став загальноживаним. У педагогічній теорії цей круг питань став розроблятися в руслі нової області педагогічного знання – теорії і методики екологічної освіти, виробляючи зміст, принципи, методи і форми екологічної освіти.

В Україні Концепція екологічної освіти була затверджена у 2002 році [3]. Міністерство освіти і науки України передбачає чітку структуру формування екологічної освіти, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення. В ній виділено два основні напрямки освіти – формальна і неформальна.

Формальна освіта охоплює всі ланки загальної системи освіти, яка існує в Україні: дошкільну, шкільну, позашкільну, професійно-технічну, вищу та післядипломну.

Другий напрямок – має просвітницький характер і спрямований на формування екологічної культури населення через засоби масової інформації, громадські екологічні об'єднання, партії тощо.

Тому екологічна освіта і виховання всіх верств населення є одним із найважливіших і необхідних шляхів, що сприятиме ефективному вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України.

В системі безперервної екологічної освіти однією з найважливіших є така її ланка – вища освіта. На цьому етапі закладаються основи світогляду людини, її ставлення до довкілля.

Базовий компонент екологічної освіти майбутніх фахівців в Україні передбачає формування у студентів почуття відповідальності за те, що відбувається навколо них, за свої дії в довкіллі.

Програмний матеріал вищих навчальних закладів містить певний обсяг інформації про стан сучасної екології, але він не завжди достатній для формування екологічної культури.

Процес формування екологічних знань відбувається із дотримання принципів, концентричності, доступності, практичності тощо. Проте, екологічне виховання студентів недостатньо розвинуте і потребує подальшого розвитку, з метою охоплення всіх сучасних питань.

Суспільство на сучасному етапі вимагає від вищої освіти забезпечення максимального розвитку інтелектуальних здібностей і формування загальнолюдських якостей особистості, насамперед, духовного розвитку особистості, якій притаманний екологічний спосіб мислення, екологічна культура, мораль, етика. Тому за сучасних умов

навчальним закладам повинна належати головна роль у формуванні екологічного мислення.

Найпоширенішою формою екологізації вищої освіти є насичення екологоосвітним матеріалом. Особлива увага приділяється наслідкам антропогенного впливу на різні рівні оточуючого середовища: видовий, популяційний, біоценотичний, екосистемний та біосферу в цілому. Формування екологічного мислення у студентів здійснюється через екологічну освіту на базі сучасних наукових знань у сфері природничих наук з їх екологічною спрямованістю.

Програма підготовки передбачає вивчення циклів гуманітарної і соціально-економічної, природничо-наукової, професійно-орієнтованої та професійно-науково-предметної підготовки та вивчення спеціальних дисциплін, що дозволяє сформувати екологічний світогляд і забезпечити базовий рівень знань.

Майбутні фахівці мають не тільки знати особливості будови і функціонування рослинних і тваринних організмів, закономірності їхнього поширення на Землі, але й усвідомлювати пристосувальний характер цих ознак відповідно до умов довкілля, мати досвід про сучасний екологічний стан довкілля та вміти застосовувати знання на практиці

Екологічна освіта і виховання повинні орієнтуватись на активну взаємодію людини з природою, побудовану на науковій основі, на оцінюванні людини як частини природи.

Екологічні знання, доповнені ціннісними орієнтаціями, повинні стати основою екологічної культури і екологічного мислення. Вони мають сприяти усвідомленню цінностей, допомагати вирішенню комплексних екологічних проблем, що стоять перед людством, забезпечити комфортність його проживання у майбутнього, зберегти та примножити унікальну різноманітність всієї біоти і зокрема рослинного та тваринного світу.

Розробка концепції екологічної освіти, яка відповідала б завданням подолання екологічної кризи та пов'язаної з нею кризи гуманітарної, передбачає аналіз різноманітних концепцій філософії освіти з метою побудови адекватної моделі, котра відігравала б роль своєрідної матриці, на якій можна було б створювати дієві екоосвітні проекти.

На сьогодні екологічна освіта здійснюється в межах формальної і неформальної освіти. Формальна охоплює вихованців дошкільних закладів, учнів загальноосвітніх шкіл усіх типів, студентів середніх спеціальних і вищих навчальних закладів, а також слухачів різних курсів підвищення кваліфікації, спеціалістів. Неформальна освіта охоплює молодь і дорослих з усіх верств населення, які одержують природоохоронні відомості індивідуально або колективно з джерел масової інформації чи в процесі разових заходів. Екологічний аспект повинен органічно вклю-

чатись у процес освіти всіх вікових категорій, що відповідає концепції неперервної освіти.

Таким чином оптимізація взаємовідносин суспільства і природи неможливі не лише без відповідного технологічного забезпечення, а й без високого рівня екологічних знань і відповідної поведінки, тобто без належної екологічної культури, як особливої специфічної і, певно, найістотнішої форми культури в цілому.

Список літератури: 1. Вайда Т.С. Формування екологічної культури студентів як педагогічна проблема / Т.С. Вайда // Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Херсон: Айлант, 1998. – Вип. 1. – С. 104–108.
2. Кисельов М.М. Екологічна свідомість як феномен освітянського процесу / М.М. Кисельов // Філософська думка. – 2005. – № 2. – с. 14.
3. Злобін Ю.А. Основи екології. / Ю.А. Злобін. – К. : Лібра, 1998. – 248 с.

*Денисенкова І.А.
г. Харків, Україна*

РОЛЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ В ФОРМИРОВАНИИ ОРГАНИЗОВАННОСТИ БУДУЩИХ МОЛОДЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ РАБОЧИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Сегодня особую роль приобретают проблемы формирования духовного, нравственного и физического здоровья подрастающего поколения, воспитания нового типа граждан – истинных патриотов, самостоятельно мыслящих, активно действующих, обладающих интеллектуальным потенциалом и нравственными принципами. Важнейшей целью образования, общества и государства является воспитание, социально-педагогическая поддержка становления и развития ответственного, творческого, инициативного, компетентного гражданина.

Духовно-нравственное воспитание подрастающих поколений – одна из приоритетных задач современного общества.

На современном этапе перед педагогическим образованием выдвигаются новые задачи и, в первую очередь, ставится задача подготовки и воспитания у молодых специалистов профессионализма, компетентности, творчества, духовно-нравственных и гуманных качеств. Современная школа предъявляет к педагогу большой диапазон требований, которым он должен соответствовать, чтобы грамотно осуществлять свою профессиональную деятельность, т.е. ввести студента в мир познания, творчества, общения, человеческих взаимоотношений. Педагогические качества преподавателя должны включать уважение к личнос-